

Zygmunt Perz

"Macht, Recht, Gewissen in Kirche und Gesellschaft", Stephan H. Pfürtnner, Zürich-Einsiedeln-Köln 1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 44/2, 209-210

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nieodłącznie związany z życiem Kościoła. Znalazło to swój wyraz między innymi w artykule *Ökumenische Bewegung*, podającym dość zwięzły zarys historyczny ruchu ekumenicznego i *Ökumenische Theologie*. Ponadto znajdujemy też szerokie opisy zarówno Kościołów wschodnich, jak też Kościołów pochodzących z reformacji. Zresztą wymiar ekumeniczny, jak to jest dziś powszechnie przyjęte, obecny jest we wszystkich teologicznych i historycznych artykułach słownika.

Te przypadkowo dobrane przykłady pozwolą nieco zorientować się w treści słownika, a także w przyjętej przez redaktorów metodzie polegającej na łączeniu podstawowej informacji teologicznej i podaniu zasadniczych źródeł teologii z nowszymi badaniami, które odpowiadają przede wszystkim na pytania współczesne. Wiadomo, że tego rodzaju zadanie nie jest łatwe i nie może obejść się bez napięć, które w słowniku również się zaznaczają. Niektóre bowiem artykuły wyglądają jak gdyby były nietknięte przez dzisiejszą teologię, inne uwzględniają tylko współczesną problematykę, ale tego rodzaju ujęcia są bardzo nieliczne. Ostatni tom zawiera między innymi obszerną literaturę doprowadzoną do ostatnich czasów, wykaz autorów wraz z hasłami oraz wykaz samych haseł z odsyłaczami do podobnej tematyki. Z wykazu autorów możemy się dowiedzieć, że sam Karl Rahner napisał około 120 haseł na ogólną liczbę 450, osiągnięcie więc nie byle jakie, chociaż nie wszystkim odpowiada rahnerowski sposób pisania, zwłaszcza jeżeli chodzi o podstawową informację teologiczną. Nie ulega jednak wątpliwości, że wielka zasługa wydana takiego właśnie słownika teologicznego w głównej mierze jemu przypada.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Stephan H. PFÜRTNER, *Macht, Recht, Gewissen in Kirche und Gesellschaft*, Zürich-Einsiedeln-Köln 1972, Benziger Verlag, s. 276.

Wydawnictwo Benziger Verlag podjęło inicjatywę publikacji artykułów moralisty z Fryburga szwajcarskiego, St. H. Pfürtnera, które ukazały się na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia. W swojej twórczości pisarskiej autor trzymał rękę na pulsie życia Kościoła posoborowego i naświetlał wylaniającą się problematykę od strony teologicznej. Dlatego też za wydaniem publikacji przemawiała aktualność problematyki.

Myślą przewodnią twórczości pisarskiej Pfürtnera jest wolność człowieka jako podstawowe jego prawo. Wolność osoby ludzkiej jest jednak dwustronnie uwarunkowana: z jednej strony przez różnego rodzaju władzę, a z drugiej przez sumienie. Autor niedwuznacznie odpowiada się za priorytetem sumienia jako autorytatywnego wykładnika i poręczyciela praw osoby ludzkiej.

Swoje rozważania zgrupował autor w pięciu częściach, w których zajmuje się kolejno następującymi zagadnieniami: wolność religijna i ekumenizm jako prawa chrześcijan; sumienie jako prawo wolności; reforma Kościoła pod kątem widzenia krytycznej wolności; prawa człowieka w Kościele katolickim. W trakcie rozważań dochodzą do głosu takie konkretne sprawy jak spuścizna Lutera a „reforma” Kościoła na II Soborze Watykańskim, zagadnienie konfliktów wewnątrz Kościoła, sprawa wdrażania do religijnej tolerancji na przykładzie kontaktów katolickich z masonerią z ostatnich lat, zagadnienie wolności badań teologicznych, celibatu itp. Punkt wyjścia dla sugerowanych przez autora rozwiązań w imię praw wolności osoby ludzkiej stanowią w pewnym sensie ujęcia doktrynalne Vaticanum II. Autor ukazuje perspektywę rozwojową wynikającą z przesłanek nauki soboru zwłaszcza z *Deklaracji o wolności religijnej*. Niewątpliwie odnosi się krytycznie do wszelkiej władzy ograniczającej wolność człowieka. Swoje perspektywiczne rozważania naświetla historycznie oraz aktualizuje przez zastosowanie do wydarzeń z życia wspól-

czesnego Kościoła. Nie stanowią one dla niego jedynie bazy przykładowej, lecz okazją do podjęcia tematu.

Publikacja odznacza się radykalizmem poglądów na wzajemny stosunek władzy, praw ludzkich oraz sumienia. W swych rozważaniach autor jest konsekwentny, nasuwa się jednak zastrzeżenie, czy nie uległ pewnej jednostronności. Teoretyczna konsekwencja bowiem, nawet w imię godności osoby ludzkiej, może bardzo łatwo przerodzić się w zbyt nieuproszczone i niezmiernie skomplikowane mechanizmy wielostronnych relacji, jakie składają się na życie człowieka w społeczności ludzkiej. Niezależnie od tej uwagi, omawiana publikacja może oddać duże usługi tym wszystkim, którzy są zainteresowani w wszechstronnym naświetleniu aktualnych problemów podyktowanych przez życie Kościoła posoborowego.

Ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

Leo SCHEFFCZYK, *Wirklichkeit und Geheimnis der Sünde*, Augsburg 1970, Verlag Winfried-Werk, s. 212.

Jednym ze znamion naszych czasów, co więcej — zdaniem papieża Piusa XII — największym grzechem współczesności, jest ztrata pojęcia i poczucia grzechu. Tymczasem grzech wiąże się niestety nierozdzielnie z życiem człowieka, a pojęcie zbawienia w ujęciu chrześcijańskim po prostu zakłada istnienie grzechu. Dlatego też nie mogło zabraknąć opracowania na ten temat w ramach popularnonaukowej serii wydawniczej pt. *Christliches Leben heute* (Życie chrześcijańskie dzisiaj). Opracowanie zagadnienia grzechu powierzono znanemu dogmatykowi Leonowi Scheffczykowi. Publikacja przejawia znamiona pracy znawcy przedmiotu i wytrawnego teologa. Należy ją zaliczyć do opracowań z zakresu teologii systematycznej z zasadniczym nastawieniem dogmatycznym i spekulatywnym. Składa się z pięciu części, w których autor zajmuje się kolejnymi następującymi zagadnieniami: istnieniem, istotą, źródłem skutków grzechu, sprawą grzechu pierwotnego oraz rolą grzechu w zbawczym planie Boga. Punkt wyjścia rozważań stanowi przedstawienie problemu grzechu w świadomości współczesnego człowieka. Autor nawiązuje do wypowiedzi z literatury współczesnej, do świadectwa historii religii; wskazuje na tendencje ekstremistyczne oraz punkty zaczepienia dla chrześcijańskiej koncepcji grzechu w świetle osiągnięć nauk antropologicznych.

Podstawę opracowania stanowi jednak przede wszystkim przekaz biblijny. Scheffczyk podziela przekonanie, że zarówno prawda o istnieniu jak również o istocie grzechu jest w dostępnej dla nas pełni zrozumiała jedynie w świetle Ewangelii. Jest to po prostu prawda wiary, która ujawnia swoje właściwe wymiary w ramach misterium Chrystusa zbawiającego człowieka. Wskazując na chrystologiczne znamienia grzechu autor wskazuje wyraźnie na antropologiczny i społeczny aspekt problemu. Zupełnie zrozumiałe, że w ramach tego rodzaju opracowania nie mogło zabraknąć części poświęconej sprawie grzechu pierwotnego. W rozważaniach na ten temat zależało autorowi na kazaniu czytelnikowi aktualnego stanu wiedzy. Przedstawił więc w zarysie oglądy współczesnych myślicieli na ten temat, zwłaszcza Schoonenberga i ocenił je krytycznie zwracając uwagę zarówno na braki, jak i osiągnięcia. Potrąca o problem monogenizmu i poligenizmu oraz stwierdza, że te zagadnienia wymagają dalszych badań. Zwraca także uwagę na powściągliwe, ale nie przesadzające stanowisko magisterium Kościoła w tej sprawie (por. 190n.). Sam koncentruje uwagę na zagadnieniu istoty i przekazywania grzechu pierwotnego. Kończąc te uwagi należy stwierdzić, że jest to publikacja, która uczy oraz w przystępny sposób umożliwia wnikanie w trudne zagadnienie grzechu jako nieodłącznego misterium naszego życia.

Ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa